

Българската народна банка изказва благодарност на Националния природонаучен музей при Българската академия на науките, както и на магистъра по зоология и антропология Асен Игнатов – художник и фотограф на дивата природа, за предоставените сведения и изображения.

The Bulgarian National Bank gratefully acknowledges the National Museum of Natural History at the Bulgarian Academy of Sciences and Assen Ignatov, Master of Zoology and Anthropology and an artist and photographer of wildlife, for provided data and images.

Голям гмурец (*Podiceps cristatus*)

Сребърна възпоменателна монета
от серията „Природно разнообразие в Република България“
Емисия на БНБ

Great crested grebe (*Podiceps cristatus*)

Silver Commemorative Coin
'Natural Diversity in the Republic of Bulgaria' Series
BNB Issue

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА
БАНКА

BULGARIAN
NATIONAL
BANK

Големият гмурец – водоплаваща птица от семейство гмурцевоци, е най-едрият вид гмурец в България с дължина около 50 см, а размахът на крилата му достига 90 см. Среща се в Европа, Азия, Африка, Австралия и Нова Зеландия. До края на XIX век е можел да бъде забелязан навсякъде из страната, а през XX век вече обитава само районите на Черноморието и Дунава. Гнездящ вид е (с плаващо гнездо), но може да се види и по време на миграция, и през зимата, когато числеността му се увеличава. Обитава езера, язовири и реки, обрасли с тръстика или папур. Това е прелетна птица, която зимува в незамръзващи водоеми. Отличен плувец е – гмурка се до около 30 м. Предпочита да плува, но като се наложи да излезе, го прави с продължително бягане. Краката са разположени в задния край на тялото, което затруднява ходенето по суша. Храни се с всякакви животни, обитаващи водоемите – риба, жаби, ракообразни и насекоми.

Външният вид се характеризира с черни пера по темето, тила и челото, като тези по темето могат да образуват така наречените рогчета, а перата около бузите – „бакенбарди“, които са особено добре изразени при мъжките. Крилата и гърбът са тъмнокафяви. Около очите, шията, корема и гърдите оперението е бяло, а в слабините – ръждиво. Опашката е сравнително къса, а клюнът – заострен и червен. Ирисът на очите също е червен. Зимното оперение не е толкова контрастно и при него липсват „бакенбарди“ и „рогчета“.

Брачните игри са атрактивни и изпълнени с много ритуали и позиране. Мъжката и женската птица заедно се грижат за малките. Те често се крият в перата на родителите си, които в случай на опасност се гмуркат.

В миналото кожата на тези птици е била използвана за направата на шапки, яки и подплати. Около рибарници ловуването им все още е разрешено. Друга заплаха за тях представлява пресушаването на влажните зони и унищожаването на крайбрежната растителност, включително косенето на тръстика и папур, което разрушава гнездата им. В Червената книга на България големият гмурец е защитен, като е поставен в категорията „уязвим вид (VU)“.

The great crested grebe is a waterbird of the grebe family, the largest one found in Bulgaria measuring 50 cm long with a wingspan of up to 90 cm. It is found across Europe, Asia, Africa, Australia and New Zealand. Until the end of the 19th century, it could be seen all over the country, while in the 20th century it inhabited only the Black Sea and Danube regions. The great crested grebe is a nesting species (with a floating nest), but it can be also seen during migration, and in winter, when its number increases. It inhabits lakes, dams and rivers overgrown with reeds or rushes. The great crested grebe is a migratory bird who winters in non-freezing water bodies. It is an excellent swimmer diving up to 30 m. It prefers to swim, but when it has to get airborne, it needs a long run-up. Its legs are at the back of the body, which makes it difficult to walk on land. The great crested grebe feeds on any animals inhabiting reservoirs: fish, frogs, crustaceans and insects.

The appearance is characterised by black feathers on the top of the head, nape and forehead. The feathers on the top of the head can form the so-called horns, and feathers around the cheeks ‘sideburns’, which are better pronounced in males. The wings and the back are dark brown. The feathers around eyes, the neck, abdomen and chest are white and rusty in the groin. The tail is relatively short and the bill pointed and red. The iris of the eyes is also red. Winter plumage is not so contrasting and it lacks ‘sideburns’ and ‘horns’.

The courtship display is attractive and full of many rituals and poses. Young grebes, who often hide in the feathers of the parents, are cared for by both the male and female birds who dive in case of danger.

In the past, the leather of these birds was used to make hats, collars and linings. Hunting around fishponds is still allowed. Another threat to these birds is drying up of wetlands, destruction of coastal vegetation, and mowing of reeds and rushes, which destroys their nests. The great crested grebe is protected in the Red Book of Bulgaria and is classified under the vulnerable species category (VU).